

## USNESENÍ

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jana Čipery a soudců Mgr. Tomáše Šintáka a JUDr. Jiřího Hanuše ve věci

žalobce: [REDAKCE], narozený dne [REDAKCE]  
bytem [REDAKCE], [REDAKCE]  
zastoupený advokátem JUDr. Martinem Knobem  
sídlem Denisova 585, 506 01 Jičín

proti  
žalované: **Farming s.r.o.**, IČO 04257316  
sídlem Rybná 716/24, Staré Město, 110 00 Praha 1  
zastoupená advokátem Mgr. Jiřím Wytrzenskem  
sídlem Rybná 678/9, 110 00 Praha 1

za účasti vedlejšího  
účastníka na straně  
žalované:

[REDAKCE], narozený dne [REDAKCE]  
bytem [REDAKCE], [REDAKCE], [REDAKCE]

### o zaplacení 1 009 000 Kč

k odvolání vedlejšího účastníka proti usnesení Okresního soudu v Jičíně ze dne 18. května 2023  
č. j. 11 C 72/2019-758

### takto:

Usnesení okresního soudu **se potvrzuje.**

### Odůvodnění:

Usnesením výše označeným okresní soud nepřiznal vedlejšímu účastníku na straně žalované [REDAKCE] osvobození od soudních poplatků (výrok I) a zamítl návrh vedlejšího účastníka na ustanovení zástupce z řad advokátů (výrok II).

V jeho odůvodnění okresní soud vysvětlil, že vedlejší účastník, jehož vstup do řízení byl připuštěn usnesením z 13. 4. 2022, návrh na osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce podpořil vyplněním příslušného formuláře. Z něj vyplynulo, že vedlejší účastník žije s partnerkou, s níž očekává narození dítěte. Má jednu vyživovací povinnost k dítěti, pro které hradí výživné v měsíční výši 3 000 Kč. Je zaměstnán jako obchodní manažer s průměrným výdělkem 15 453 Kč, vedle toho jako osoba samostatně výdělečně činná dosáhl po odečtení daně ročního příjmu v částce 170 086 Kč. Měsíčně hradí nájemné 10 000 Kč a sociální a zdravotní pojištění 6 755 Kč. Léčí se s diabetem I. stupně a musí se dále podílet na opravě poškozené rodinné nemovitosti. Okresní soud dále zjistil, že vedlejší účastník není v katastru nemovitostí zapsán jako vlastník nemovité věci, není evidován jako příjemce dávek státní sociální podpory nebo dávek hmotné nouze, nepobírá důchod ani dávky nemocenského pojištění. V informačních systémech doplňkového penzijního spoření a stavebního spoření má záznam u [REDAKCE]. Vedlejší účastník není evidován jako vlastník či provozovatel motorového

vozidla. Soud prvního stupně poukázal na ustanovení § 30 odst. 1 a 2 a § 138 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“), a uzavřel, že poměry vedlejšího účastníka neodůvodňují přiznání poplatkového osvobození. Vedlejší účastník je zaměstnán s pravidelnou měsíční mzdou, současně má příjem z podnikání. Osvobození od soudních poplatků je výjimečným institutem sloužícím k tomu, aby nemajetný mohl uplatňovat svá práva před soudem. Zvláště závažné důvody pro poskytnutí úplného osvobození shledány okresní soud neshledal. Nesplňuje-li vedlejší účastník předpoklady pro poplatkové osvobození, pak nebylo možné vyhovět ani jeho návrhu na ustanovení zástupce z řad advokátů.

Proti tomuto usnesení podal vedlejší účastník odvolání. Namítl, že usnesení je nedostatečně odůvodněné, a tedy nepřezkoumatelné, navíc trpí nesprávným právním posouzením věci. Zdůraznil, že doplňkové penzijní spoření je mrtvým produktem, protože na něj nechodí již mnoho let žádné platby. Poukázal na to, že je proti němu vedena řada exekucí. S odkazem na znění ustanovení § 30 odst. 1 a § 138 o. s. ř. namítl, že usnesení okresního soudu neměla vydávat vyšší soudní úřednice, nýbrž soudce. Za podstatné pokládá to, že jeho příjem není nijak vysoký. Při rozhodování o bezplatném právním zastoupení je třeba vycházet z aktuálních majetkových poměrů a nikoli z hypotetických možností vyšších výdělků v budoucnu. Okresní soud v odůvodnění usnesení uvedl, že vedlejší účastník v předmětné věci jednal jako [REDAKCE] žalovaného. Tím však nikdy nebyl, což plyne z výpisu z obchodního rejstříku. Soud prvního stupně nepostupoval v řízení nestranně, protože žalobci osvobození od soudních poplatků přiznal a zástupce z řad advokátů ustanovil. Žalobce si přitom pořídil nový automobil, soudu rovněž zatajil příjmy. Žalobce také nepravdivě uvedl, že v době podpisu smluv byl slepý. Proti žalobci je přitom vedeno šetření pro podezření ze spáchání křivého obvinění a křivého svědectví. Soudní znalec, který potvrdil žalobcovu slepotu, byl již ze strany Ministerstva spravedlnosti pravomocně uznán vinným za hrubé nedostatky v posudku. Vedlejší účastník navrhl zrušení napadeného usnesení a vrácení věci okresnímu soudu k dalšímu řízení.

Krajský soud jako soud odvolací po zjištění, že odvolání je přípustné (§ 201 o. s. ř.), obsahuje všechny podstatné náležitosti (§ 205 o. s. ř.) a je podáno osobou oprávněnou a včas (§ 201, § 203 odst. 1 a § 204 o. s. ř.), přezkoumal bez nařízení jednání (§ 214 odst. 2 písm. c/ o. s. ř.) odvoláním napadené usnesení okresního soudu i jemu předcházející řízení v mezích, ve kterých se odvolatel domáhal jeho přezkumu (§ 212 o. s. ř.). Přihlížel přitom jen k důvodům, které se týkají toho, co okresní soud řešil ve výroku odvoláním napadeného usnesení (§ 212a odst. 6 o. s. ř.). Odvolání důvodným neshledal.

Odvolací soud se předně zabýval námitkou vedlejšího účastníka, že odůvodnění usnesení okresního soudu není přezkoumatelné pro nedostatek důvodů. Přisvědčit jí však nemohl. V této souvislosti je třeba poukázat na závěry již ustálené judikatury soudů, dle které platí, že *měřítkem toho, zda rozhodnutí soudu prvního stupně je či není přezkoumatelné, nejsou požadavky odvolacího soudu na náležitosti odůvodnění rozhodnutí soudu prvního stupně, ale především zájem účastníků řízení na tom, aby mohli náležitě použít v odvolání proti tomuto rozhodnutí odvolací důvody. I když rozhodnutí soudu prvního stupně nevyhovuje všem požadavkům na jeho odůvodnění, není zpravidla nepřezkoumatelné, jestliže případné nedostatky odůvodnění nebyly – podle obsahu odvolání – na újmu uplatnění práv odvolatele* (srov. rozsudek Nejvyššího soudu z 25. 6. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2543/2011, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 100/2013). V daném případě je třeba zdůraznit, že obsah odůvodnění napadeného usnesení odpovídá zákonným požadavkům. Okresní soud v něm zcela srozumitelně a jednoznačně vyložil důvody, na kterých postavil svůj závěr o tom, že vedlejší účastník nesplňuje zákonné předpoklady pro přiznání osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce. Vytknout mu lze v této souvislosti pouze to, že od třetího odstavce odůvodnění označuje [REDAKCE] [REDAKCE] za žalovaného (nikoli vedlejšího účastníka). Jde tu však jen o zjevnou písařskou chybu, která sama o sobě nezakládá důvodnou pochybnost o správnosti usnesení okresního soudu. Ostatně ani obsah odvolání v daném případě nenásvědčuje závěru, že by snad v důsledku tvrzené

nepřezkoumatelnosti odůvodnění usnesení okresního soudu byly nějak dotčeny zájmy vedlejšího účastníka z hlediska možnosti uplatnění odvolacích důvodů. Naopak je zjevné, že vedlejší účastník odvolací důvody použít mohl a také tak učinil. Jen samotná okolnost, že s odůvodněním usnesení soudu prvního stupně se vedlejší účastník neztotožňuje, nemůže být důvodem pro zrušení odvoláním napadeného usnesení pro nepřezkoumatelnost.

Za důvodnou nepovažuje krajský soud ani výtku vedlejšího účastníka, že okresní soud byl při vydání napadeného usnesení nesprávně obsazen. Vedlejšímu účastníku lze přisvědčit jen v tom, že jak v ustanovení § 30 odst. 1, tak v ustanovení § 138 odst. 1 o. s. ř. se hovoří o předsedovi senátu. Z toho vyplývající mínění vedlejšího účastníka, že rozhodování o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce je zákonem vyhrazeno pouze soudcům, však již správné není. Zákon č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, totiž vyšším soudním úředníkům svěřuje oprávnění provádět v občanském soudním veškeré úkony soudu prvního stupně s výjimkou těch, které jsou vyjmenovány v jeho ustanovení § 11. V tomto zákonném ustanovení však rozhodování o poplatkovém osvobození a ustanovení zástupce, a tudíž je o těchto záležitostech vyšší soudní úředník oprávněn rozhodovat. Za vadu odvoláním napadeného usnesení proto nelze pokládat tu okolnost, že je vydala vyšší soudní úřednice.

V rámci přezkumu věcné správnosti odvoláním napadeného usnesení okresního soudu krajský soud předně uvádí, že okresní soud správně posuzoval žádost vedlejšího účastníka o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce dle ustanovení § 138 odst. 1 a § 30 odst. 1 o. s. ř.

Podle ustanovení § 138 odst. 1 o. s. ř. na návrh může předseda senátu přiznat účastníkovi zčásti osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka a nejde-li o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva; přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li proto zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Nerozhodne-li předseda senátu jinak, vztahuje se osvobození na celé řízení a má i zpětnou účinnost; poplatky zaplacené před rozhodnutím o osvobození se však nevracejí.

Podle ustanovení § 30 odst. 1 o. s. ř. účastníku, u něhož jsou předpoklady, aby byl soudem osvobozen od soudních poplatků (§ 138), předseda senátu ustanoví na jeho žádost zástupce, jestliže je to nezbytně třeba k ochraně jeho zájmů. O tom, že může tuto žádost podat, je předseda senátu povinen účastníka poučit. Podle ustanovení § 30 odst. 2 o. s. ř. vyžaduje-li to ochrana zájmů účastníka nebo jde-li o ustanovení zástupce pro řízení, v němž je povinné zastoupení advokátem (notářem), ustanoví mu předseda senátu v případě uvedeném v odstavci 1 zástupce z řad advokátů.

Obecně platí, že osvobození od soudních poplatků může být účastníku přiznáno na jeho žádost, když účastníku nesmí být jen pro jeho nepříznivou majetkovou situaci znemožněno uplatňovat nebo bránit své právo u soudu. Pro osvobození od soudních poplatků musí být kumulativně splněny 2 předpoklady: 1) odůvodňují to jeho poměry (soud přihlíží k celkovým majetkovým poměrům žadatele, k výši soudního poplatku, k nákladům, které si pravděpodobně vyžádá dokazování, k povaze uplatněného nároku a k dalším podobným okolnostem, u fyzických osob bere v úvahu také jejich sociální poměry, zdravotní stav apod., přihlédne nejen k výši příjmů žadatele a množství disponibilních finančních prostředků, ale též k jeho možnosti si tyto prostředky opatřit, jakož i k důsledkům, které by pro jeho poměry mohlo mít zaplacení příslušného soudního poplatku), a 2) nejde o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva. Účastník občanského soudního řízení uplatňuje právo svévolně tehdy, činí-li procesní úkony nikoliv v zájmu ochrany svých subjektivních práv, ale jen zlovolně (při vědomí, že tím svá práva neochrání a ani ochránit nechce) a se záměrem způsobit jinému škodu nebo jinou újmu, popřípadě alespoň procesní obtíže. O zřejmě bezúspěšné uplatňování práva jde zpravidla tehdy, je-li již ze samotných údajů (tvrzení) účastníka nebo z toho, co je soudu známo z obsahu spisu nebo z jiné úřední činnosti nebo co je obecně známé, bez dalšího nepochybné, že

požadavku účastníka nemůže být vyhověno. Pro závěr, zda jde o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování práva ve smyslu ustanovení § 138 odst. 1 o. s. ř., platí v řízení před soudem prvního stupně, v odvolacím řízení nebo v dovolacím řízení vždy shodná hlediska (srov. R 67/2014). Podmínky pro osvobození od soudního poplatku musí platit současně, tj. osvobození musí odůvodňovat poměry účastníka a současně nemůže jít o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva. Základní podmínkou pro ustanovení zástupce z řad advokátů je naplnění předpokladů pro osvobození účastníka od soudních poplatků. K té pak přistupuje nezbytná potřeba ochrany zájmů účastníka. Ta je naplněna zejména tehdy, jde-li o věc po stránce skutkové nebo právní složitou, nebo jde-li o věc, v níž je předepsáno povinné zastoupení advokátem. Účastník ucházející se o poplatkové osvobození a o ustanovení zástupce je povinen své poměry věrohodným způsobem doložit (prokázat).

Okresní soud zcela správně uzavřel, že poměry vedlejšího účastníka přiznání poplatkového osvobození a ustanovení zástupce z řad advokátů neodůvodňují. Přesvědčivě vyložil, že vedlejší účastník má příjmy, které nedovolují učinit opačný závěr. Úplné poplatkové osvobození je vyhrazeno osobám chudým, nacházejícím se v nouzi, která by jim objektivně znemožňovala uplatňovat či bránit své právo u soudu. V takové situaci však vedlejší účastník není, a to tím spíše, že předmětem daného soudního řízení není přímé uplatňování či bránění práv vedlejšího účastníka.

Pro přezkoumávané usnesení je podstatné to, že se osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce domáhá nikoli samotný účastník řízení, nýbrž vedlejší účastník vystupující na straně žalované. Vedlejším účastníkem je ten, kdo má právní zájem na výsledku řízení (§ 93 odst. 1 o. s. ř.). Do řízení vstupuje z vlastního podnětu nebo na výzvu některého z účastníků učiněnou prostřednictvím soudu (§ 93 odst. 2 o. s. ř.). V řízení má vedlejší účastník stejná práva a povinnosti jako účastník, avšak jedná toliko sám za sebe (§ 93 odst. 3 o. s. ř.). Smyslem vedlejšího účastenství je pomoc ve sporu některému z účastníků, o právech a povinnostech vedlejšího účastníka se však v řízení ve věci samé nejedná a nerozhoduje, soud mu nemůže přiznat práva či uložit povinnosti. Vydaný pravomocný rozsudek není pro vedlejšího účastníka závazný (srov. rozsudek Nejvyššího soudu z 19. 4. 2000 sp. zn. 26 Cdo 1986/99, uveřejněný v časopise Soudní judikatura pod č. 8/2001). Otázku, zda je namístě vedlejšímu účastníku přiznat osvobození od soudních poplatků a ustanovit mu zástupce z řad advokátů, jehož odměnu a hotové výdaje bude hradit stát, je tedy nutné posoudit i se zřetelem k tomuto specifickému procesnímu postavení vedlejšího účastníka. Odvolací soud v této souvislosti dospěl k závěru, že okresním soudem zjištěné poměry [REDAKCE] mu i v situaci, kdy nebude osvobozen od soudních poplatků, umožňují, aby nadále v řízení nadále jako vedlejší účastník vystupoval. Rovněž ochrana jeho zájmů nezbytně nevyžaduje, aby mu byl ustanoven advokát jako jeho zástupce. To platí tím spíše, že sama žalovaná, kterou vedlejší účastník v řízení podporuje, je zastoupena advokátem.

Úspěch nemohly přinést odvolateli ani jeho námitky týkající se nerovného zacházení. Samotná okolnost, že žalobci bylo poplatkové osvobození přiznáno a zástupce ustanoven, neznamená, že by na stejné dobrodiní měli ostatní účastníci řízení (či dokonce účastníci vedlejší) nějaké lepší právo. Splnění zákonných předpokladů se posuzuje samostatně u každého účastníka či vedlejšího účastníka, který se o osvobození od soudních poplatků uchází. Má-li vedlejší účastník za to, že žalobcovy poměry osvobození od soudních poplatků neodůvodňovaly či neodůvodňují, nemůže to vést k závěru, že soud osvobodí od soudních poplatků bez náležitého zřetele k zákonným hlediskům i takového vedlejšího účastníka. Zlepšení poměrů účastníka osvobozeného od soudních poplatků může vést pouze k odnětí poplatkového osvobození tomuto účastníku, nikoli k přiznání osvobození účastníku jinému (srov. § 138 odst. 2 o. s. ř.).

Z výše uvedeného je zřejmé, že okresní soud učinil správně, když vedlejšímu účastníku nepřiznal osvobození od soudních poplatků a zamítl jeho návrh na ustanovení zástupce z řad advokátů. Odvolací soud proto odvoláním napadené usnesení soudu prvního stupně potvrdil (§ 219 o. s. ř.).

**Poučení:**

Proti tomuto rozhodnutí není odvolání ani dovolání přípustné.

Hradec Králové 31. srpna 2023

JUDr. Jan Čípera v. r.  
předseda senátu